

การจำแนกพริก (Classification of peppers)

การรวบรวมพันธุ์และจำแนกพันธุ์พริกออกเป็นหมวดหมู่ มีความสำคัญที่ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับนักปรับปรุงพันธุ์ได้วินิจฉัยและเลือกใช้พันธุ์พริกที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อประโยชน์ในการผสมข้ามพันธุ์ (Varieties) หรือผสมข้ามชนิด (species) อันเป็นแนวทางในการปรับปรุงพันธุ์ต่อไป

จุดประสงค์ในการทดลองครั้งนี้ เพื่อจำแนกพริกที่ได้รวบรวมมาจำนวน 220 accessions ออกเป็นชนิด (species) ต่าง ๆ โดยใช้หลักเกณฑ์ในการจำแนกตามคู่มือการจำแนกกลุ่มพืช Capsicum ของ IBPGR ที่ประชุมกัน ณ กรุงวาเกนนิ่งเกน ประเทศเนเธอร์แลนด์ เมื่อปี ค.ศ. 1980

ชนิดของพริก (Capsicum species)

จากการรวบรวมและจำแนกพันธุ์ของ IBPGR พบว่าพริกมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 27 ชนิด โดยแยกเป็นพริกที่ไม่เคยถูกนำมาใช้ประโยชน์เลย 15 ชนิด และเป็นพริกที่นำมาใช้ประโยชน์แล้ว 12 ชนิด ดังมีรายละเอียดของชนิดและแหล่งในการกระจายพันธุ์ดังนี้

ตารางที่ 1 ชนิด (species) พริก และการกระจายพันธุ์

ชนิด (species)	การกระจายพันธุ์ (Distribution)
1. พริกที่ไม่เคยถูกนำมาใช้ประโยชน์	
1.1 <u>C. buforum</u> A.T. Hunz	บลาซิลตอนใต้
1.2 <u>C. campylopodium</u> Sendt	บลาซิลตอนใต้

ชนิด (species)	การกระจายพันธุ์ (Distribution)
1.3 <u>C. ciliatum</u> (H.B.K.) O.K.	โคลัมเบีย อีเควดอร์ กัวเตมาลา ฮอนดูรัส เม็กซิโก เปรูคอนเท็น และเวเนซุเอลา
1.4 <u>C. cornutum</u> (Hiern) A.T. Hunz	บลาลิลคอนไต
1.5 <u>C. dimorphum</u> (Miers) O.K.	โคลัมเบีย
1.6 <u>C. dusenii</u> Bitter	บลาลิลตะวันออกเฉียงใต้
1.7 <u>C. flexuosum</u> Sendt	อาร์เจนตินา บลาลิลคอนไต และ ปรารากวัย
1.8 <u>C. geminifolium</u> (Dammer) A.T. Hunz	โคลัมเบีย และอีเควดอร์
1.9 <u>C. hookerianum</u> (Miers) O.K.	อีเควดอร์
1.10 <u>C. laceolatum</u> (Greenm) Morton & Standley	กัวเตมาลา ฮอนดูรัส และเม็กซิโก
1.11 <u>C. mirabile</u> Mart ex Sendt	บลาลิลคอนไต
1.12 <u>C. pavifolium</u> Sendt	บลาลิลตะวันออกเฉียงเหนือ โคลัมเบีย และเวเนซุเอลา
1.13 <u>C. schottianum</u> Sendt	อาร์เจนตินา บลาลิลคอนไต และ ปรารากวัยตะวันออกเฉียงใต้
1.14 <u>C. scolnikianum</u> A.T. Hunz	เปรู
1.15 <u>C. villosum</u> Sendt	บลาลิลคอนไต

ชนิด (species)	การกระจายพันธุ์ (Distribution)
2. พริกที่นำมาใช้ประโยชน์แล้ว	
2.1 <i>C. cardenasii</i> Heiser & Smith	โบลิเวีย
2.2 <i>C. eximium</i> A.T. Hunz	อาร์เจนตินา และโบลิเวีย
2.3 <i>C. pubescens</i> R. & P.	โบลิเวีย โคลอมเบีย คอสตาริกา กัวเตมาลา ฮอนดูรัส และเม็กซิโก
2.4 <i>C. tovari</i> nom. nud.	เปรู
2.5 <i>C. annuum</i> L.	โคลอมเบีย อเมริกาใต้ และลาติน- อเมริกา
2.6 <i>C. baccatum</i> L.	อาร์เจนตินา โบลิเวีย บราซิล ปารากวัย เปรู โคลอมเบียคอนโด และปารากวัย
2.7 <i>C. chacoense</i> A.T. Hunz	อาร์เจนตินา โบลิเวีย และปารากวัย
2.8 <i>C. chinense</i> Jacq.	บราซิล อีควดอร์ เปรู โบลิเวียคอน- โด
2.9 <i>C. coccineum</i> (Rusby) A.T. Hunz	โบลิเวีย และเปรู
2.10 <i>C. frutescens</i> L.	ลาตินอเมริกา โคลอมเบีย คอสตาริกา กัวเตมาลา เม็กซิโก เปอร์โตริโก และเวเนซุเอลา
2.11 <i>C. galapagoense</i> A.T.	เกาะกาลาปากอส
2.12 <i>C. praetermissum</i> Heiser & Smith	บราซิลคอนโด

แต่อย่างไรก็ดีพริกที่นิยมเพาะปลูกกันโดยทั่วไปในปัจจุบันนี้มีเพียง 5 ชนิดเท่านั้น คือ C. annuum, C. baccatum, C. chinense C. frutescens และ C. pubescens พริกทั้ง 5 ชนิดนี้มีลักษณะที่แตกต่างกันดังนี้

C. annuum

มีจำนวนดอก 1 ดอกต่อช่อ (บางพันธุ์ก็มีหลายดอกต่อช่อ) ก้านชูช่อดอกมักจะโค้งห้อยลงเมื่อดอกบานเต็มที่ กลีบดอกมีสีขาวหรือสีม่วงไม่มีจุดสีที่ฐานกลีบดอก กลีบดอกมักเหยียดตรงและแข็ง ลักษณะกลีบเลี้ยงในผลแก่ไม่คอดกึ่ง (annular constriction) แต่มักจะเป็นร่องพันหวี เมล็ดสีฟางข้าว เนื้อผลแข็ง จำนวนโครโมโซม $2n = 24$ และมี 2 คู่ที่เป็นโครโมโซมแบบ acrocentric.

C. frutescens

มีจำนวนดอก 1 ดอกต่อช่อหรือหลายดอก ก้านชูช่อดอกตั้งตรงเมื่อดอกบานเต็มที่แต่ดอกจะคว่ำลง กลีบเลี้ยงเป็นสีเขียวแถบขาว ไม่มีจุดสีตรงส่วนฐานของกลีบดอก กลีบดอกมักจะม้วนงอไม่เหยียดตรง ลักษณะกลีบเลี้ยงในผลแก่ไม่คอดกึ่ง และไม่มีร่องพันหวี ผลสดมักอ่อนนุ่ม เมล็ดสีฟางข้าว โครโมโซม $2n = 24$ และมี 1 คู่ที่เป็นโครโมโซมแบบ acrocentric

C. baccatum

มักมีเพียงดอกเดียวในแต่ละช่อ ก้านชูช่อดอกมีทั้งตั้งตรงและโค้งห้อยลงเมื่อดอกบานเต็มที่ กลีบดอกสีขาวหรือเขียวแกมขาวและมีจุดสีเหลืองมีส่วนฐานของกลีบดอก กลีบดอกมักจะม้วนงอ กลีบเลี้ยงในผลแก่ไม่คอดกึ่งแต่บางครั้งจะเพี้ยยุ่นและเป็นร่องพันหวี เห็นได้ชัดเจน เนื้อผลแข็ง เมล็ดสีฟางข้าว จำนวนโครโมโซม $2n = 24$ และมี 1 คู่ที่เป็นโครโมโซมแบบ acrocentric

C. pubescens

มักมีเพียงดอกเดียวในแต่ละช่อ ก้านชูช่อดอกตั้งตรงเมื่อดอกบานเต็มที่แต่ดอกจะก้มโค้งลง กลีบดอกสีม่วงหรือขาวเหลืองอมม่วง ไม่มีจุดสีในส่วนฐานกลีบดอก กลีบดอกมักจะเหยียดตรง กลีบเลี้ยงในผลแก่ไม่คอดกึ่งแต่มีร่องพันหวี เนื้อผลแข็ง เมล็ดมีสีดำ จำนวนโครโมโซม $2n = 24$ และมี 1 คู่ที่เป็นโครโมโซมแบบ acrocentric

C. chinense

มีจำนวนดอก 1, 2 หรือมากกว่า 2 ดอกต่อช่อ ก้านช่อดอกอาจจะตั้งตรงหรือโค้งห้อยลงก็ได้เมื่อดอกบานเต็มที่ กลีบดอกสีเขียวแกมขาว ขาวชุ่นหรือม่วง ไม่มีจุดสีตรงส่วนฐานกลีบดอก กลีบดอกมักเหยียดตรง กลีบเลี้ยงในผลแก่มักจะคอดกึ่งและไม่มีร่องพันหวี ผลอวบแข็ง เมล็ดสีฟางขาว จำนวนโครโมโซม $2n = 24$ และมี 1 คู่ที่เป็นโครโมโซมแบบ acrocentric

อุปกรณ์และวิธีการ

ทำการจำแนกพริกที่ปลูกในช่วงระหว่างเดือนตุลาคม 2529 ถึงเดือนกันยายน 2530 ออกเป็นชนิด (species) ต่าง ๆ โดยใช้แบบฟอร์มการจำแนกชนิดของพริก (Key to domesticated species of Capsicum) ของ IBPGR ร่วมกับรูปแบบต่าง ๆ ของพริกแต่ละชนิด (Diagnoses of forms of domesticated species of Capsicum)

แบบฟอร์มการจำแนกชนิดของพริก

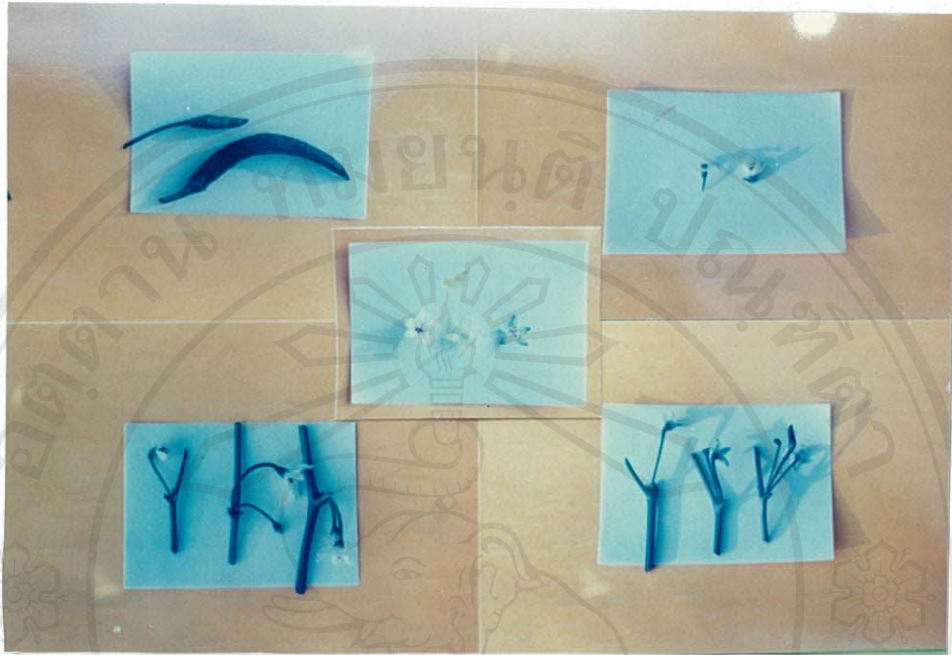
(Key to domesticated species of Capsicum)

1. เมล็ดสีดำ กลีบดอกสีม่วง C. pubescens
1. เมล็ดสีฟางขาว กลีบดอกขาว เขียวแกมขาวหรือม่วง 2
 2. มีจุดเหลืองในส่วนฐานกลีบดอก C. baccatum
 2. ไม่มีจุดเหลืองในส่วนฐานกลีบดอก 3
3. กลีบดอกสีม่วง 4
 4. จำนวน 1 ดอกต่อช่อ C. annuum
 4. จำนวน 2 ดอกต่อช่อหรือมากกว่า C. chinense
3. กลีบดอกสีเขียว หรือเขียวแกมขาว 5
 5. กลีบเลี้ยงในผลแก่คอดกึ่ง

- (annular constriction) C. chinense
5. กลีบเลี้ยงในผลแก่ไม่คอดกั้ว 6
6. จำนวน 1 ดอกต่อช่อ 7
7. กลีบดอกสีขาวชุน
เหยียดตรงและก้านชู
ช่อดอกมักจะโค้งห้อยลง
เมื่อดอกบานเต็มที่ C. annum
7. กลีบดอกสีเขี้ยวแกมขาว
ม้วนงอ ด้านชูช่อดอก
ตรงเมื่อดอกบานเต็มที่ C. frutescens
6. จำนวน 2 ดอกต่อช่อหรือมากกว่า 8
8. กลีบดอกสีขาวชุน C. annum
8. กลีบดอกสีเขี้ยวแกมขาว 9
9. ก้านชูช่อดอกตรง
เมื่อดอกบานเต็มที่
และกลีบดอกมักจะม้วนงอ C. frutescens
9. ก้านชูช่อดอกโค้งห้อยลง
เมื่อดอกบานเต็มที่และ
กลีบดอกเหยียดตรง C. chinense

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาพที่ 3 มีจุดสีเหลืองในส่วนฐานกลีบดอกของดอกหางซ้ายและไม่มีในดอก
กลางและดอกหางขวา

ภาพที่ 4 ลักษณะต่าง ๆ ที่ใช้ในการจำแนกพริก

มุ่มบนซ้ายมือ กลับเหลี่ยมในผลแก่คอดกัว (annular constriction)

ของผลบนและไม่มีในผลล่าง

มุ่มบนขวามือ กลับคอกม้วนงอของดอกทางซ้าย และกลับดอก

เหยียดตรงของดอกทางขวา

มุ่มล่างซ้ายมือ การวางตัวของดอกแบบตั้งตรง (Erect) กึ่งกลาง

(intermediate) และห้อย (pendant)

มุ่มล่างขวามือ จำนวนดอก 1, 2 และ 3 ดอกต่อข้อ

กลาง ลักษณะสีดอกต่าง ๆ

รูปแบบต่าง ๆ ของพริกแต่ละชนิด

(Diagnoses of forms of domesticated species of Capsicum)

รูปแบบ	สีเมล็ด		สีกลีบดอก			จุดสี		รอยคอคิ้ว		จำนวนดอกต่อข้อ	
	ดำ	ขาว	ม่วง	ขาว	เขียวแกมขาว	มี	ไม่มี	มี	ไม่มี	1 ดอก	2 หรือมากกว่า
<u>C. pubescens</u>	*		*				*	*	*	*	
			*				*	*			*
<u>C. chinense</u>		*	*	*			*	*	*		*
		*	*	*	*		*	*	*	*	*
		*	*	*	*		*	*	*	*	*
		*	*	*	*		*	*	*	*	*
		*	*	*	*		*	*	*	*	*
<u>C. frutescens</u>		*	*	*	*		*	*	*	*	*
		*	*	*	*		*	*	*	*	*
<u>C. annuum</u>		*	*	*	*		*	*	*	*	*
		*	*	*	*		*	*	*	*	*
		*	*	*	*		*	*	*	*	*
<u>C. baccatum</u>		*	*	*	*		*	*	*	*	*

ผลการทดลอง

จากการใช้แบบฟอร์มการจำแนกชนิดของพริก (Key to domesticated species of Capsicum) ร่วมกับการตรวจสอบรูปแบบต่าง ๆ ของพริกแต่ละชนิด (Diagnoses of forms of domesticated Species of Capsicum) กับพริกทั้ง 220 ตัวอย่าง ที่ปลูกในช่วงระหว่างเดือน ตุลาคม 2529 ถึงเดือนมีนาคม 2530 และทำการจำแนกซ้ำอีกครั้งในลักษณะเดิมทุกประการในช่วงเดือนเมษายน 2530 ถึงเดือนกันยายน 2530 สามารถจำแนกพริกเหล่านี้ได้ออกได้เป็น 3 ชนิด (Species) ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. C. baccatum (ภาพที่ 5) มีจำนวน 2 ตัวอย่าง คือหมายเลข 143 และ 148
2. C. chinense (ภาพที่ 6) มีจำนวน 18 ตัวอย่าง คือหมายเลข 8, 44, 49, 53, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 127, 134 และ 144
3. C. annuum (ภาพที่ 7) มีจำนวน 200 ตัวอย่าง

ภาพที่ 5 ลักษณะต้นและผลพริก C. baccatum

ภาพที่ 6 ลักษณะต้นและผลพริก C. chinense

ภาพที่ 7 ลักษณะต้นและผลพริก C. annuum

สรุปและวิจารณ์ผลการทดลอง

จากการทดลองจำแนกพืชที่รวบรวมมาจากหลายแหล่ง ึ่งในประเทศและ จากบางแหล่งของต่างประเทศ จะเห็นว่าพืชที่รวบรวมมาทั้งหมด 220 accessions ปรากฏว่ามี 3 ชนิด (species) คือ C. annum, C. baccatum และ C. chinense โดยจะมีพืชชนิด C. annum จำนวนมากกว่าชนิดอื่น คือมีถึง 200 accessions รองลงมาเป็นพืชชนิด C. chinense มีจำนวน 18 accessions และพืชชนิด C. baccatum มีเพียง 2 accessions

แต่อย่างไรก็ดีพืชที่ปลูกในประเทศไทยในปัจจุบันนี้ น่าจะมีมากกว่านี้ ึ่งนี้ เพราะการรวบรวมพันธุ์พืชในการทดลองครั้งนี้ยังไม่ได้จำนวนมากพอ และอาจจะขาดตัว แทนพืชจากแหล่งปลูกบางแหล่งได้ ดังจะเห็นได้จากการรวบรวมและจำแนกพันธุ์พืชของ พยงค์และคณะ (2526) พบว่าพืชที่ปลูกในประเทศไทยได้แก่ C. annum และ C. frutescens นอกจากนั้นแล้วจากการรวบรวมและจำแนกพันธุ์พืช ของยุพา (2527) พบว่าพืชที่ปลูกในประเทศไทยมี 3 ชนิดคือ C. annum, C. frutescens และ C. chinense และมีพันธุ์พืชอีกจำนวนหนึ่งที่ไม่สามารถจำแนกชนิดได้ โดยมีลักษณะบางอย่างบ่งชี้ว่าน่าจะเป็นพืชชนิด C. baccatum และ C. pubescens